

ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳು

ಶಿವಪ್ಪ ಮುಳ್ಳೂರ

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ

ಧ.ರಾ.ಮ. ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು

ದಾವಣಗೆರೆ-577 004.

Article Link: <https://aksharasurya.com/2023/07/shivappa-mullur/>

ವಿಶ್ವವು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟೇ ಮುಂದುವರೆದರೂ ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ, ಹಿಂಸಾಚಾರದಂತಹ, ಮಾನವ ಹಕ್ಕು ಉಲ್ಲಂಘನೆಗಳ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಅಣ್ಣಸ್ತಗಳು ಜೀವ ಭಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಯುದ್ಧ ಜೀವನಾಶಕದ ಸಂಕೇತ. ಘೋರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಅಧಿಕಾರ ದಾಹಿಗಳು ಅರಿಯಬೇಕಿದೆ. ಪ್ರಭುತ್ವ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಸಲಹುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಧೋರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ದಯೆ, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿ, ಅನುಕಂಪ, ಸಹಾನುಭೂತಿ, ತ್ಯಾಗ, ಸದ್ಭಾವನೆಗಳು ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವಂತವುಗಳು. ಇಂತಹ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿ ಪುಂಗವರಾದ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ಶ್ರೀವಿಜಯ, ಆದಿಪುರಾಣದ ಪಂಪ, ಗದಾಯುದ್ಧದ ರನ್ನ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ ಪುರಾಣದ ನಾಗಚಂದ್ರ ಮುಂತಾದವರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿವೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವುದು ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ.

ನಾಡೋಜ ಆದಿಕವಿ 'ಪಂಪ' ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಚಂಡ ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿ ಕವಿ. "ಪಸರಿಪ ಕನ್ನಡಕ್ಕೊಡೆಯನೋರ್ವನೆ ಸತ್ಕವಿ ಪಂಪನಾವಗಂ" ಎಂಬ ನಾಗರಾಜ ಕವಿಯ ಮಾತು ಪಂಪನ ಕವಿತಾ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳು "ಮುನ್ನಿನ ಕಬ್ಬುಮನೆಲ್ಲಮನಿಕ್ಕಿ ಮೆಟ್ಟಿದುವು" ಎಂದು ಪಂಪ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಅವನ ಪ್ರತಿಭಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಒಂದೆಡೆ ಪಂಪ ಭರತ-ಬಾಹುಬಲಿಯ ಸೇನಾಬಲದ ನಡುವಿನ ಸಮರವನ್ನು ಉಭಯ ಬಲದ ಮಂತ್ರಿ ಮುಖ್ಯರ ನಿರಾಕರಣೆ ಮಾಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ತನ್ನ ಆದಿಪುರಾಣದ ಉತ್ತರ ಭವಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಇವರಿವರ್ ಅರಸು ಮಕ್ಕಳು ಚರಮ ದೇಹದಾ-

ರಿಗಳ್, “ಇವರ ಯುದ್ಧಮೆಂಬುದು ಅತಕ್ರೂರಗ್ರಹಯುದ್ಧದಂತೆ” ಸಕಲ ಪ್ರಜಾ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದುದು ಎಂದು ಭರತ-ಬಾಹುಬಲಿಯನ್ನು ಧರ್ಮ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ.

ಜಯಮಂ ಕಯ್ಯೊಳ್ಳದು ದ್ಯ

ಷ್ವಿಯುದ್ಧಜಲಯುದ್ಧ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದೊಳೆ, ಜನ

ಕ್ಷಯಕರಣದೊಳೆಂ ಪಾಪಮು

ಮಯ ಶಮುಮಪ್ಪನಿತೆದೇವಕಡೆಗೆಸುಂದಿದಂ

ಎಂದ ಮಂತ್ರಿ ವರೈರ್ ದೃಷ್ಟಿಯುದ್ಧ, ಜಲಯುದ್ಧ, ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಗಳಿಂದಲೇ ಜಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು ಎಲ್ಲ ಜನರನ್ನು ಕೊಂದಿಕ್ಕುವ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಧರ್ಮ ಯುದ್ಧ (ಚತುರಂಗ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸದೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಿಬ್ಬರೇ ಮಾಡುವ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧ) ಮಾಡಲೊಪ್ಪಿಸಲು ಅವರು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು ಮಾನವೀಯತೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇವರಂ ನೀಲ-ನಿಷಧಗಿರಿಗಳ ಒಂದೊಂದರೊಳ್ ಬಂದು ಪೊಣವಂತೆ ಪೊಣರ್ದು ನಿಂದು ಒಬ್ಬರನೊಬ್ಬರು ಎಮೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುವಲ್ಲಿ ಬಾಹುಬಲಿಯ ತೇಜೋರಾಶಿಯೇ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕುವಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದಾಗ ರೆಪ್ಪೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಭರತ ಸೋತನು. ನಂತರ ಬಾಹುಬಲಿ ಆನೆಯ ಸೊಂಡಿಲನ್ನು ಹೋಲುವ ತನ್ನತೋಳ್ಳಲಗಳಿಂದ ಚೆಲ್ಲಿದ ನೀರಿಗೆ ಭರತನು ಮುಖವನ್ನು ಓರೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ಸೋಲನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡನು. ಮುಂದೆ ಭರತ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದಾಗ ಮಲ್ಲವಿದ್ಯೆಯ ಕೈಚಳಕ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟುಗಳ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಾಹುಬಲಿಯು ಸಕಲಭೂಮಿಗೊಡೆಯನಾದ ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಭೋಂಕನೆ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ “ವಸುಂಧರೆಯೊಳ್ ತಂದಿಕ್ಕಿ ಭಂಗಮಂ ಮಾಡುವೆನೇ” ಎಂದು, ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿಸಾಡದೇ ಅಣ್ಣನೆಂಬ ಗೌರವದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿದ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಉದಾರ ಮನೋಭಾವನೆಯೇ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿ. ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಐಶ್ವರ್ಯಗಳು ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿದ ಬಾಹುಬಲಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿನ ಅಪರಾಧ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವನು ಇದು ಅವನ ಶ್ರೇಷ್ಠಗುಣ. ಪಂಪ ಜೈನ ಪುರಾಣವೊಂದನ್ನು ಲೌಕಿಕ-ಅಲೌಕಿಕಗಳ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಕವಿಜನದೊಳ್ ರತ್ನತ್ರಯ ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ ತಾನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಸ್ವತಃ ರನ್ನನೇ ಹೇಳಿರುವನು. ಇದು ಅವನ ಒಣ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಲ್ಲ ಸ್ವಂತದ

ಹಿರಿಮೆಯನ್ನರಿತು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವನ ಗುಣ ಮನಃಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸಹಜವಾದದ್ದು. ಮಹಾಭಾರತವನ್ನಾಧರಿಸಿ ಬಂದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರನ್ನನ “ಸಾಹಸ ಭೀಮ ವಿಜಯಂ” ಮಹತ್ವದ್ದು. ಇಡೀ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗದಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಲದಂಕ ಮಲ್ಲನೆನಿಸಿದ ದುರ್ಯೋಧನನ ಪಾತ್ರವು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. “ನೆಲಕ್ಕಿರಿಯುವೆನೆಂದು ಬಗೆವಿರೇಭಲಕ್ಕಿರಿವೆಂ” ಎಂದ ಸುಯೋಧನ ತನ್ನವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶರಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಾತ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೊರಟ ಸುಯೋಧನ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿರುವ ವೈರಿ ಪಕ್ಷದ ವೀರ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಕ್ಷಾತ್ರಗುಣವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವ ಅವನ ಗುಣ ಮನಃಕಲಕುವಂತಿದೆ.

ಅಸಮಬಲ ಭವದ್ವಿಕ್ರಮ

ಮಸಂಭವಂ ಪೆರಗ್ಗೆ ನಿನ್ನನಾನಿತಂ ಪ್ರಾ

ರ್ಥಿಸುವೆನಭಿಮನ್ಯು ನಿಜಸಾ

ಹಸ್ಯಕದೇಶಾನುಮರಣಮೆಮಗಕ್ಕೇಗಡಾ

ಎಂದು ಹೇಳುವ ದುರ್ಯೋಧನ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಶೌರ್ಯ, ಪರಾಕ್ರಮ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಸಾಧ್ಯ. ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಧೀರತನದಿಂದ ಹೋರಾಡಿ ವೀರಮರಣವನ್ನಪ್ಪಿದ ನಿನ್ನ ಸಾಹಸದ ಒಂದಂಶದ ಭಾಗ ನನಗೆ ಬರಬಾರದೇ? ಎಂದು ತನ್ನ ಸ್ವಗತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ದುರ್ಯೋಧನನ ಉದಾತ್ತ ಭಾವನೆಗಳು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿವೆ. ಶತ್ರುಪಕ್ಷದ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ಕೈಮುಗಿಯುವುದು ಅವನ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಗುಣಧರ್ಮವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಣನನ್ನು ಕಂಡಾಗ ದುರ್ಯೋಧನನ ದುಃಖ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸ್ಫೋಟಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಕರ್ಣ ಕೇವಲ ವೀರನಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತನೂ ಹೌದು. ಇಂತಹ ಪ್ರಾಣ ಸ್ನೇಹಿತನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ “ನೀನು ಮಗಲ್ಲೆತ್ತವೋದೆಯಂಗಾಧಿಪತೀ” ಎಂದು ಮಮ್ಮಲ ಮರುಗುವ ಹಾಗೂ ಕರ್ಣನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದಾನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು “ನಿನಗೇಕೆಕಸವರಗಲಿ ಮೆಯ್ಯಲಿಯುಮಾವನಂಗಾಧಿಪತೀ” ಎಂದು ದಾನದ ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸರಿಸಮಾನನಾದವನು ಯಾವನೆಂದು ಅವನ ಉದಾರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.

‘ಅಭಿನವ ಪಂಪ’ ನೆಂದೇ ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡ ಕವಿ ನಾಗಚಂದ್ರ ವಿರಚಿತ ಪಂಪರಾಮಾಯಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉಪಲಬ್ಧವಾದ ಮೊದಲನೆಯ

ಜೈನರಾಮಾಯಣ ಅವನಿಗೆ ಕೀರ್ತಿತಂದಿದ್ದ ಕಾವ್ಯ. ಜೈನ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಚಿಂತನೆ ಕುತೂಹಲಕರವಾದದ್ದು. ನಾಗಚಂದ್ರನ ರಾವಣ ಮೂಲತಃ ಸದ್ಗುಣೋಪೇತನಾದ ಮಹಾಪುರುಷ. “ಪರಾಂಗನಾವಿರತಿ” ಎಂಬುದು ರಾವಣ ಹಿಡಿದ ವ್ರತ. ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸೀತೆಯ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗೊಂಡು ಕಲುಷಿತಗೊಂಡ ಮನವೆಂಬ ಕೊಳ ತಿಳಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಮಲತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಬಗೆ.

ಇವರಂ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯರಂ

ನೆವಮಿಲ್ಲದೆಕರ್ಮವಶಮ ನೆವಮನೆ ಕಂದ

ರ್ಷವಿಮೋಹದಿಂದಗಲ್ಲಿದೆ

ನವಿವೇಕಿಯೆನೆನ್ನಕುಲದ ಪೆಂಪ ವಿನೆಗಂ

ಎಂದು ಹೇಳುವ ರಾವಣನು ಯಾವ ನೆಪವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಕಾಮಾಸಕ್ತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯರಾದ ರಾಮ-ಸೀತೆಯರನ್ನು ವಿನಾಶಕಾರಣ ಅಗಲಿಸಿದೆ. ಇದು ಅವಿವೇಕದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯ, ನನ್ನ ಕುಲ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತರುವಂಥದಲ್ಲ ಎಂದು ಅರಿತು ಸೀತೆಯನ್ನು ಮರಳಿ ರಾಘವನಿಗೊಪ್ಪಿಸುವ ಅವನ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾನವತೆಗೆ ಜಾಗವಿದೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಕವಿಗಳು ಮಾನವೀಯ ಚಿಂತನೆಗಳ ತುಡಿತದಿಂದ ಜನಾದರಣೀಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶ್ವ ಸಮುದಾಯವೂ ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅರಿತು ಪರಿಶುದ್ಧ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಕರಗ್ರಂಥಗಳು:

೧. ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯಚರಿತ್ರೆ, ಡಾ. ರಂ.ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.
೨. ಆದಿಪುರಾಣ ಸಂಗ್ರಹ, ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪ
೩. ನಾಡೋಜ ಪಂಪ, ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ
೪. ರನ್ನನ ಸರಳ ಗದಾಯುದ್ಧ, ಡಾ. ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು